

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА

Шифр та назва спеціальності
053 – Психологія

Освітня програма
Психологія

Рівень освіти
Магістр

Семестр
6

Інститут
ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Кафедра
Педагогіки та психології управління
соціальними системами імені акад. І.А.
Зязюна (301)

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова)

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Гура Тетяна Віталіївна

Tetiana.Hura@khpi.edu.ua

Професор НТУ «ХПІ» кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім акад.І.А.Зязюна
Автор та співавтор понад 300 наукових та науково-методичних праць. Провідний лектор з дисципліни: «Соціальна робота та психологічна служба», «Психологія лідерства в бізнесі», «Психологія лідерства», "Психологія бізнесу та підприємництва», «Вступ до спеціальності(ознайомча практика)». Має 9 свідоцтв про реєстрацію авторського права на твір. Член Української Асоціації організаційних психологів та психологів праці. Досвід роботи у вищій школі – 28 років. Детальніше про викладача на сайті кафедри <http://web.kpi.kharkov.ua/ppuss/uk/>

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна «Соціальна робота та психологічна служба» спрямована на вивчення сутності та складників соціальної роботи, діяльності психологічної служби, основних тенденцій і напрямків розвитку інноваційних соціально-психологічних технологій і можливостей ефективного їх використання в процесі професійної діяльності психолога.

Мета та цілі дисципліни

Мета дисципліни «Соціальна робота та психологічна служба» полягає в засвоєнні студентами принципів діяльності психологічної служби та соціальної роботи, технологій та алгоритму здійснення соціально- психологічного супроводу.

Формат занять

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Цінування та поваги різноманітності та мультикультурності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

Результати навчання

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПР7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР12. Впроваджувати інноваційні технології та методи індивідуальної та групової психологічної допомоги з використанням інноваційних психотехнологій та сучасних психодіагностичних методик

ПР 14. Здійснювати психологічну підтримку постановки та досягнення особистих та професійних цілей індивідуумів та професійних команд

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 32 год., семінарські заняття – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно знати: основи психометрики, проєктивну психодіагностику та основи арт-терапії.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На лекційних та семінарських заняттях використовуються наступні методи та технології: наочні (ілюстрація практичними прикладами); практичні (проведення методик); ігрові (ділові ігри); документальні (психобіографічний аналіз, складання документів); проблемні (кейси); інтерактивні (ментальні карти, виступи-презентації); самостійні (творчі завдання. Опрацювання літератури); тренінгові (рефлексія, обговорення). Для цього вони використовують персональні комп'ютери..

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; семінарське заняття: опитування, тестування, вправи. За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, евристичний.

Студент вважається допущеним до семестрового іспиту з освітнього компоненту за умови повного відпрацювання всіх семінарських занять та завдань самостійної роботи.

Навчальні матеріали доступні студентам на сайті <http://web.kpi.kharkov.ua/ppuss/uk/>.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Соціальна робота та її методи

Соціальна робота та її методи. Застосування соціальної підтримки у практичних ситуаціях. Історія розвитку соціальної роботи. Нормативні документи соціальної діяльності.

Тема 2. Психологічна служба як організаційна форма реалізації системи психологічного супроводу.

Принципи діяльності психологічної служби. Задачі та цілі діяльності психологічної служби. Історія розвитку психологічної роботи. Суб'єкти та об'єкти психологічного впливу. Методи та засоби діяльності психологічної служби. Впровадження в роботу СПС засобів щодо генерації нових ідей(креативності), виявлення та вирішення проблем.

Тема 3. Діяльність СПС на основі етичних міркувань (мотивів)

Етичні кодекси психолога та соціолога. Цінування та поваги різноманітності та мультикультурності.

Тема 4. Діяльність соціально-психологічних центрів та служб в Україні.

Класифікація соціально-психологічних центрів: за формою власності, за цілями; за формами надання послуг. Психологічні центри в Україні.

Тема 5. Діяльність соціально-психологічних центрів за кордоном.

Особливості діяльності психологічних центрів та служб в європейських країнах , в США, Ізраїлі тощо.

Тема 6. Основні види діяльності соціально-психологічної служби: психологічна діагностика та психологічне консультування.

Психологічна діагностика. Психологічне консультування. Мета і завдання психологічної діагностики та консультування. Принципи і умови психологічного консультування. Види консультування: за змістом (інтимно-особистісне, сімейне, психолого-педагогічне, психолого-управлінське, ділове); за тривалістю. Інтерв'ю як основний метод психоконсультування, його процедура.

Тема 7. Основні види діяльності соціально-психологічної служби: психологічна корекція.

Психологічна корекція: поняття, мета, завдання та засоби психокорекції. Прийоми і способи психокорекції (проста пропозиція, парадоксальна інструкція, фантазування, інтерпретація, порада, саморозкриття психолога, відкриті й закриті запитання та ін.). Принципи психокорекції у роботі з дітьми. Етапи психокорекційної роботи.

Тема 8. Загальна характеристика психотерапії як складової практичної психології. Соціально-психологічний тренінг як вид психологічної допомоги.

Поняття психотерапії. її специфіка, мета та завдання. Загальна характеристика психологічних моделей психотерапії. Групова психотерапія. Поняття психотерапевтичної групи. Основні напрями психотерапії: Психодинамічний напрям. Біхевіоральна (поведінкова) психотерапія. Гуманістичний напрям психотерапії. Когнітивний напрям психотерапії. Планування індивідуальної та групової роботи з використанням коуч-технологій та психотехнологій.

Тема 9. Основні види діяльності соціально-психологічної служби: просвітницько-освітня діяльність та профілактична робота

Поняття про просвітницько-освітню роботу практичного психолога: її мета, завдання та форми. Особливості просвітницької роботи залежно від галузі практичної психології. Спільне і відмінне просвітницької та профілактичної роботи практичного психолога. Поняття про соціально-психологічну профілактику: її мета, напрями, завдання та форми. Особливості просвітницько-освітньої та профілактичної роботи для різних категорій населення в сфері психології.

Тема 10. Соціально - психологічна служба в освітній системі України

Особливості діяльності соціально-психологічних служб в дошкільних навчальних закладах, загальноосвітніх навчальних закладах, в закладах вищої освіти. Тьюторство.

Тема 11. Соціально - психологічна служба в військових структурах.

Організація діяльності соціально-психологічних служб в системі МВС, прикордонній службі, військових структурах, пенітенсiarних закладах.

Тема 12. Соціально - психологічна служба в державних структурах та бізнес-організаціях .

Організація діяльності соціально-психологічних служб в банківській сфері, на підприємствах державного підпорядкування. Робота психолога в комерційних структурах, особливості психологічного прогнозу щодо розвитку особистості, груп, організацій.

Тема 13. Соціально - психологічна служба в медичних закладах.

Умови забезпечення ефективності психологічного супроводу. Здатність надання психологічної допомоги після психічних травм людям. Відновлення психічного здоров'я. Особливості психологічної допомоги переселенцям під час воєнних дій в Україні.

Тема 14. Соціально-психологічна робота з сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Робота з сім'ями щодо формування навичок усвідомленого батьківства і запобігання відмовам від немовлят. Психологічний супровід сурогатного материнства. Розвиток сімейних форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Реінтеграція та соціалізація вихованців інтернатних закладів. Особливості психологічної допомоги дітям, які потерпають від домашнього насильства. Психопрофілактика правопорушень серед неповнолітніх, реабілітація дітей, які перебувають у конфлікті з законом.

Тема 15. Соціальна турбота та психологічний супровід людей з обмеженими можливостями

Поняття інвалідності та її види. Органи влади в Україні, що здійснюють підтримку та соціальний захист людей з обмеженими можливостями. Соціальна робота з дітьми-

інвалідами та військовими-, які отримали травми під час військових дій. Працевлаштування, освіта та професійна підготовка людей з обмеженими можливостями. Система соціального захисту людей з обмеженими можливостями. Умови забезпечення ефективності психологічного супроводу. Здатність надання психологічної допомоги особистості.

Тема 16. Соціально-психологічна робота з людьми похилого віку.

Особливості соціально-психологічного супроводу людей похилого віку. Робота психолога в геронтологічних центрах та хоспісах. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керівництво загальнолюдськими цінностями.

Теми практичних занять

Тема 1. Методи соціальної роботи. Застосування методик психологічного спрямування в роботі СПС

Виявлення, постановка та вирішення проблеми за допомогою соціально-психодіагностичної діяльності в роботі соціально-психологічної служби (СПС). Застосування проєктивних та тестових методик в роботі СПС на прикладі автопортрета за Венгером, схеми Ріда, підтвердження за тестом по типології характеру за К.Юнгом. Особливості психодіагностичної діяльності залежно від спеціалізації з використанням науково верифікованих методів та технік.

Тема 2. Діяльність СПС на основі етичних міркувань (мотивів). Соціально-психологічні центри та служби в Україні.

Вирішення проблемних ситуацій, пов'язаних з етичним кодексом психолога та соціолога. Вивчення досвіду роботи різноманітних СПС в Україні. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

Оцінка ступені складності завдань діяльності та прийняття рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

Тема 3. Діяльність соціально-психологічних центрів за кордоном. Психологічне консультування як основний вид діяльності СПС.

Вивчення досвіду роботи різноманітних СПС за кордоном. Діагностична діяльність практичного психолога. Види консультування: за змістом (інтимно-особистісне, сімейне, психолого-педагогічне, психолого-управлінське, ділове); за тривалістю. Особливості психоконсультаційної діяльності, залежно від спеціалізації з використанням науково верифікованих методів та технік.

Тема 4. Основні види діяльності соціально-психологічної служби: психологічна корекція та психотерапія. Соціально-психологічний тренінг як вид психологічної допомоги.

Прийоми і способи психокорекції (проста пропозиція, парадоксальна інструкція, фантазування, інтерпретація, порада, саморозкриття психолога, відкриті й закриті запитання та ін.). Застосування в психології основних напрямів психотерапії. Особливості психокорекційної та психотерапевтичної діяльності залежно від спеціалізації з

використанням науково верифікованих методів та технік. Здійснення психологічної підтримки постановки та досягнення особистих та професійних цілей професійних команд.

Тема 5. Основні види діяльності соціально-психологічної служби: просвітницько-освітня та профілактична робота. Соціально - психологічна служба в освітній системі України

Особливості просвітницької та профілактичної роботи залежно від галузі практичної психології.

Ознайомлення з діяльністю тьютора. Організація та реалізація просвітницької та освітньої діяльності для різних категорій населення у сфері психології. Здійснення психологічної підтримки, постановки та досягнення особистих та професійних цілей індивідуумів та професійних команд в освітній системі України.

Тема 6. Організація діяльності СПС в галузевих структурах: військового призначення, державних структурах та бізнес-організаціях.

Особливості соціально-психологічного супроводу в системі поліції, пенітенціарній та прикордонній службах, військових підрозділах, на підприємствах державного підпорядкування та в бізнес-організаціях. Здійснення психологічної підтримки, постановки та досягнення особистих та професійних цілей індивідуумів та професійних команд в поліції, пенітенціарній, прикордонній службах, військових підрозділах, на підприємствах державного підпорядкування та в бізнес-організаціях.

Тема 7. Соціально - психологічна служба в медичних закладах та сім'ям, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Особливості психологічної допомоги людям після психічних травм. Відновлення психічного здоров'я. Соціально-психологічна допомога сім'ям з проблемними дітьми, дітьми-сиротами та дітьми, позбавлених батьківського піклування. Психопрофілактика правопорушень серед неповнолітніх, реабілітація дітей, які перебувають у конфлікті з законом. Розробка просвітницьких матеріалів та освітніх програм, впровадження їх, отримання зворотнього зв'язку та оцінка його якості. Здійснення психологічної підтримки постановки та досягнення особистих та професійних цілей індивідуумів.

Тема 8. Соціальна турбота та психологічний супровід людей з обмеженими можливостями та людьми похилого віку

Особливості соціально-психологічного супроводу людей з обмеженими можливостями та людей похилого віку. Організація роботи психолога в геронтологічних центрах та хоспісах. Впровадження інноваційних технологій та методів індивідуальної та групової психологічної допомоги людям з обмеженими можливостями та людям похилого віку з використанням інноваційних психотехнологій та сучасних психодіагностичних методик.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи заняття в рамках дисципліни не передбачені

Самостійна робота

Самостійна робота студента зводиться до опрацювання лекційного матеріалу, підготовці до семінарських занять. Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео,

статті, підручники) для самостійного вивчення та аналізу, підготовки до лекційних та семінарських занять.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Євдокімова О.О. , Максименко С.Д., Землянська О.В. Психологічна служба. Навчально-методичний посібник. Х.: Видавничо-поліграфічний центр ХНУРЕ, 2013. 204 с.
2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
3. Приходько Ю.О. Практична психологія. Введення в професію [Текст] : навч. посібник . НПУ. 3-тє вид., доп. К.: Каравела, 2010. 248 с.

Додаткова література

4. Андреєнкова В. Л., Войцях Т. В., Ковальчук Л. Г. та ін. Правила безпеки та можливості отримання допомоги у період конфлікту в Україні : [метод. рек.]. Київ : Агентство «Україна», 2014. 48 с.
5. Видра О.Г. «Вікова та педагогічна психологія». Вид-во ЦУЛ.Київ.2017.112 с.
6. Гетьман Т.О., Кричковська Т.Д.Проблеми педагогічної психології.Хрестоматія.КНТ.Київ.2016.381 с.
7. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України (НАКАЗ №509 від 22.05.2018 року) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
8. Гура Т., Романовський О., А. Книш. Психологія лідерства в бізнесі: навчальний посібник. Х. : « Друкарня Мадрид». 2017. 100 с.
9. Діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій в умовах інтеграції дітей з особливими освітніми потребами [Електрон. дані] / А.Г. Обухівська, Т.Д. Ілляшенко, Т.В. Жук. К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 140 с.
10. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
11. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМП системи освіти України / наук. ред. С. Д. Максименко, упоряд. В. Г. Панок ; АПН України; Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи. К. : Ніка-Центр, 2005. 436 с.
12. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби та ПМПК системи освіти України: до 10-річчя з дня заснування Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи / наук. ред С. Д. Максименко, упоряд. В. Г. Панок ; МОН України; АПН України ; Укр. науково-метод. центр практ. психології і соціальної роботи. К. : Шкільний світ, 2008. 256 с.
- 13.Етичний кодекс психолога URL: <http://psyua.com.ua/page/zakon.php>; www.psyjournals.org.ua. (дата звернення: 10.03. 2023)
- 14.Євдокімова О. О. Проблема психологічної служби у зарубіжних дослідженнях // Вісник ХНПУ. Психологія. Х.,2006. Вип. 20. С.40-54.
- 15.Капська А.Й., Пеша І.В. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей : Центр учбової літератури, 2012. 232 с.

16. Омельченко В. В. Соціальна психологія та конфліктологія [Текст] : навч. посіб. Харків. нац. ун-т радіоелектроніки. Харків : ХНУРЕ, 2020 . Ч. 2 : Конфліктологія. 2020. 63 с.
17. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. Київ, 2018. 236 с.
18. Панок В. Г. Психологічна служба: [навч.-метод. посіб. для студентів і викладачів] [2-е вид.]. Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. 328 с.
19. Панок В. Г., Мельник А. А. Діяльність психологічної служби системи освіти у наданні допомоги постраждалим від збройного конфлікту на Сході України. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 32 с.
20. Прикладна психологія у правоохоронній діяльності: конспект лекцій для курсантів, студентів та слухачів / С. С. Гнатюк, Н. О. Пряхіна, О. Ю. Рак, О. І. Цивінський, Я. М. Когут; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2015. 403 с.
21. Психологічна служба в системі освіти: Курс лекцій. / Укладач: І.С. Загурська. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. 166 с.
22. Психологічна служба : Підруч./за наук. ред. В. Г. Панка. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи ; Ніка-Центр, 2016. 430 с.
23. Робота практичного психолога з батьками : [навч.-метод. посіб.] / Д. І. Бородій, В. С. Корнят; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів. 2015. 229 с.
24. Робота психолога та соціального педагога в закладах освіти. Збірник нормативних документів / Укладач І.С. Загурська. Житомир, 2010. 85 с.
25. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період: [метод. рек.] / авт. кол.: Н. П. Бочкор, Є. В. Дубровська, О. В. Залеська та ін. ; [упор.: Н. В. Лунченко, Л. Л. Сідельнік]. – К. : МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. 84 с.
26. Столяренко О.Б. Психологія особистості [Текст]: навч. посібник. К.: Центр учбової літ., 2012. 280 с.
27. Темрук О.В. Соціальна психологія. Практикум [Текст]: навч. посібник: НПУ.К.: Каравела, 2013. 280 с.
28. Ушакова І.М. Геронтопсихологія: підручник . Х.: НУЦЗУ, 2014. 236 с.
29. Цушко І.І. Формування навичок захисту і збереження репродуктивного здоров'я учнівської і студентської молоді: практ. посіб. Електрон. дані. Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. 104 с.

30. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навчальний посібник .Харків: НТУ «ХПІ». 2018. 246 с.
31. Швалб Ю.М. Майбутнє і сьогодні студентів з обмеженими функціональними можливостями: психологічні аспекти. Монографія / Ю.М. Швалб, Л.В. Тищенко. К. : Основа, 2015. 240 с
32. Cavallero, P., Morino-Abbele, F., Bertocci, B. (2007). The social relations of the elderly, Archives of Gerontology and Geriatrics, 44 (Suppl), 97-100.
33. Greene, R. R., Cohen, H. L.(2005). Social work with older adults and their families: Changing practice paradigms. Families in Society, 86(3), 367-373.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді екзамену (20%) та поточного оцінювання (80%).

Екзамен: письмове завдання -3 завдання : (2 –теоретичні, 1- практичне).

Поточне оцінювання: оцінювання рефератів, результатів емпіричних досліджень, виконання завдань самостійної роботи.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті:

<http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр
РОМАНОВСЬКИЙ

Дата погодження, підпис

Гарант ОП

Анастасія КНИШ

Назва дисципліни

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»